

2011-17
ANTIKVARISK KONTROLLRAPPORT

Marma läger

UTVÄNDIGT UNDERHÅLL AV BYGGNADER PÅ MARMA LÄGER, ÄLVKARLEBY SN, ÄLVKARLEBY KN

UPPLANDSMUSEET

Per Lundgren 2011

Omslagsfotografi: Byggnad 008, serviceförråd, under restaurering
Foto: Per Lundgren, Upplandsmuseet 2011

Upplandsmuseets rapporter 2011:17
ISSN 1654-8280
© Upplandsmuseet 2011

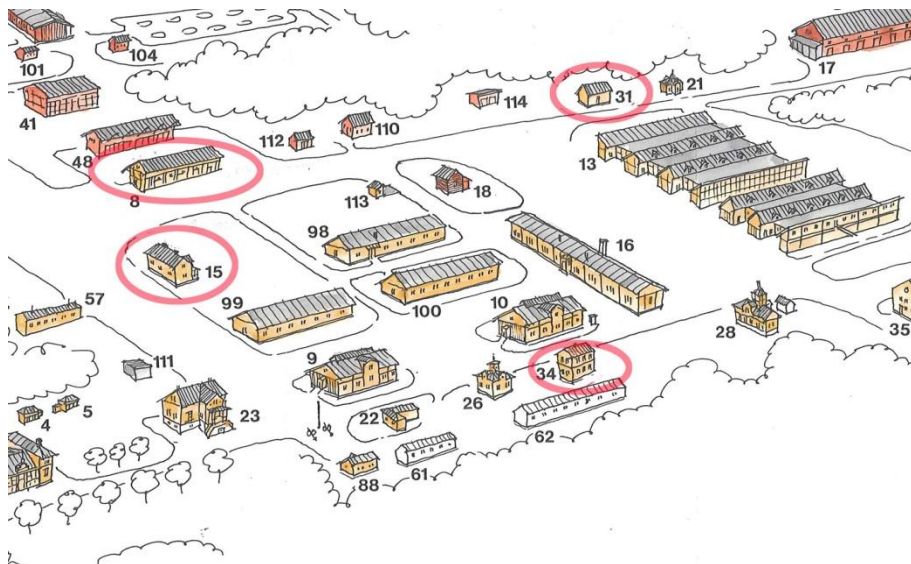

INNEHÅLL

Sammanfattning av utförda arbeten	5
Administrativa uppgifter	5
Historik med relevans för ärendet	6
Utförda åtgärder	7
Generellt	7
By 008, serviceförråd	8
By 015, personalbyggnad	13
By 031, förråd	17
By 34, sjukstuga	19
Kulturhistorisk bedömning av utförda arbeten	22
Övriga handlingar med relevans för ärendet	22

Sammanfattning av utförda arbeten

Åtgärderna har innefattat utvändigt underhåll av byggnad 8 (serviceförråd), byggnad 15 (personalbyggnad), byggnad 31 (förråd) samt byggnad 34 (sjukstuga).

Administrativa uppgifter

Objekt	Byggnad 008, 015, 010, 031 och 034, Marma läger
Socken	Älvkarleby
Kommun	Älvkarleby
Beställare	Fortifikationsverket
Projektledare	Fortifikationsverket genom Erik Larsson
Arbetshandlingar	Fortifikationsverket och Carl Bro Stockholmkonsult AB
Entreprenör	ge Holmgren Bygg AB, Gävle ue Måleri: Homestyling Måleri AB ue plåt: Åkerlinds Plåt AB ue målning plåt: Iggesunds plast och Målningsteknik AB Ställningsbyggare: MJ Ställningsbyggarna AB
Antikvarisk kontrollant	Upplandsmuseet genom Per Lundgren
Byggnadstid	2011-04 – 2011-09
Antikvarisk slutbesiktning	2011-09-28

Historik med relevans för ärendet

Bebyggelsen på Marma läger uppfördes huvudsakligen 1880 för Svea Artilleriregemente. Regimentet lämnade Marma 1963 och 1995 blev det statligt byggnadsminne.

Åtminstone de enklare lägerbyggnaderna tycks ursprungligen ha haft en färgsättning med tunn, brunpigmenterad fernissa på fasadfälten och en mörkare brunpigmenterad fernissa eller eventuellt täckfärg på listverken. Denna färgsättning blottades vid en rivning 1996 av en tillbyggnad på badhuset. Fasadfälten är överlag ramsågade, medan listverk och dörrar är hyvlade. Detta tyder på att det inte har varit meningen att fasadfälten ska vara täckmålade som de är idag.

2011-05-05. Fasadparti på byggnad 008, serviceförråd, efter färgborttagning med infravärme. Den liggande respektive stående fasspontpanelen har tydliga spår efter ramsågbladet medan det omgivande listverket är hyvlat.

Flera av byggnadernas bottenvåningar är rosa med grå listverk. Den rosa färgen har troligen uppstått genom användning av en alkydfärg med icke ljusäkta pigment. När man skrapar försiktigt på ytan så kom den ursprungliga ockra nyansen fram under den rosa.

Utförda åtgärder

Generellt

Åtgärderna har innefattat exteriöra underhållsarbeten.

Fasaderna har till största delen skrapats trärena med hjälp av infravärme. Takfötter har skrapats till fast underlag. Rötskadade panelpartier har lagats i med ny panel. Större torr-sprickor och isärkrupna sponter har kittats. Därefter har fasaderna målats med Ottossons linoljefärg i enlighet med tillverkarens anvisningar. De använda färgerna är brutna efter pigment och inte efter NCS-värde. Fasadytorna har målats gula enligt linoljefärgslikare 2A-94 och listverk etc. grå enligt linoljefärgslikare 4C-94. Detta är samma färger som användes vid de senaste fasadrenoveringarna.

Fönstren har renoverats. I de fall glasen var trasiga byttes de ut mot nya handblåsta glas. Fönstren och karmarna målades grå enligt linoljefärgslikare 4C-94.

Stenfotsventiler har satts in där sådana fattades. De ursprungliga ventilerna hade försvunnit under årens lopp.

2011-09-28. Nyinsatt gallerventil till stensockeln på by 008.

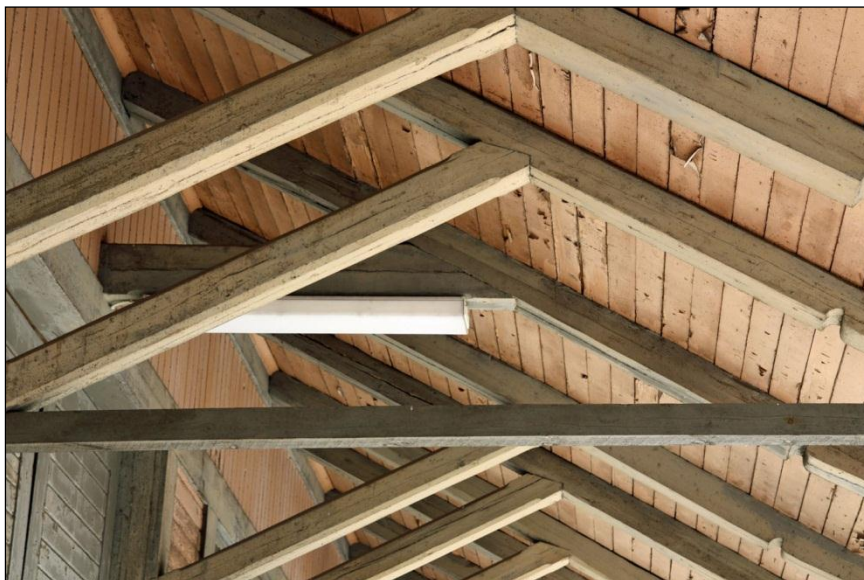
By 008, serviceförråd

2011-04-18. Den södra gaveln innan renovering.

Förrådsbyggnadens stora skärmtak i öster visade sig ha rötskador koncentrerade till infästningarna till snörasskydden. Lagningar av underpanelen vid dessa och vid takfoten fick göras, liksom på en del sparrar. Ej utnyttjade stötförband i sparrarna visar hur skärmtaksstrukturen har gjorts om.

Taket är täckt av Onduline på underlagspapp. De sinus-korrugerade skivorna var i förhållandevis gott skick och återmonterades efter lagningarna i skärmtakets taklag och underbrädning.

2011-04-18. Skärmtaket i öster innan restaurering.

2011-05-05. Takfot
åt öster innan renove-
ring

2011-05-05. Skärm-
taket åt öster med fästen
för snörasskydd innan
restaurering.

2011-04-18. Stenfot med
ventilationsglugg utan
galler. Den missfärgade,
rosa färgen som återkom-
mer på många byggnader i
området är troligen målad

2011-05-05. Färgbortagning med infravärme.

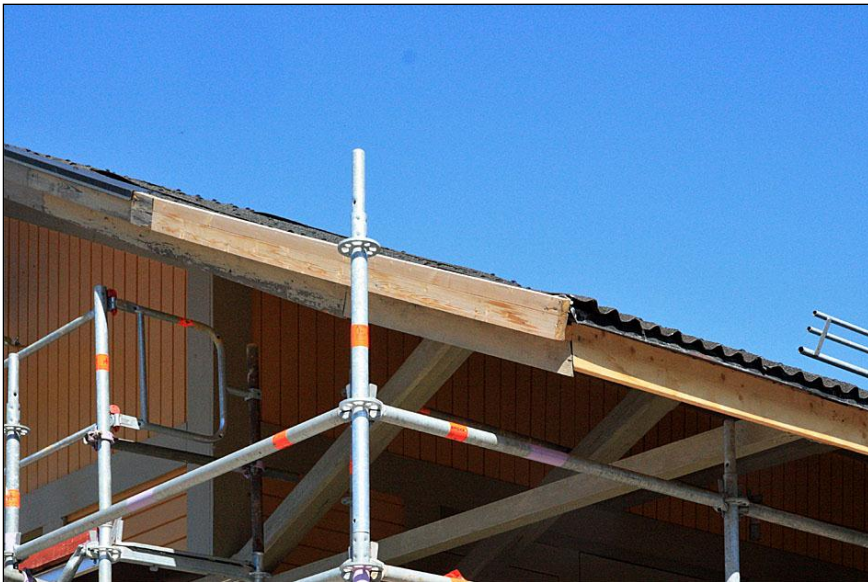
2011-05-26. Detalj av det sinuskorrugerade ondulinetaket.

2011-05-26. Demonterat yttertak med underlagspapp och rötskadad underpanel. Skärmtaket i öster.

2011-05-26. Lagningar i takfoten på skärmtaket i öster

2011-06-29. Lagningar av vindskiva och takfot i skärmtakets sydöstra hörn.

2011-09-28. Byggnaden från nordväst efter avslutad restaurering.

2011-09-28. Dörr på södra gaveln som fått en ny täckskena av plywood i stället för masonit.

2011-09-28. Stenfot med nyinsatt ventilationsgaller.

2011-09-28. Byggnaden från sydost efter avslutad restaurering.

By 015, personalbyggnad

2011-04-18. Byggnaden från nordväst innan restaurering.

Taket på personalbyggnaden bedömdes vara i sådant gott skick att det inte behövde bytas. Plåten rengjordes och målades i enlighet med Introtekniks målningsystem: grundfärg Isotrol Takgrund gul och Serablock Super, mellanstrykning Isospeed grå och slutstrykning Isotrol Taktäck svart.

Trälagningar gjordes på verandans räcken och stensockeln har kompletterats med fogbruk.

2011-04-18. Verandan i söder innan restaurering

2011-04-18. Detalj av verandan med gjuten trappa

2011-08-16. Takfall åt söder.

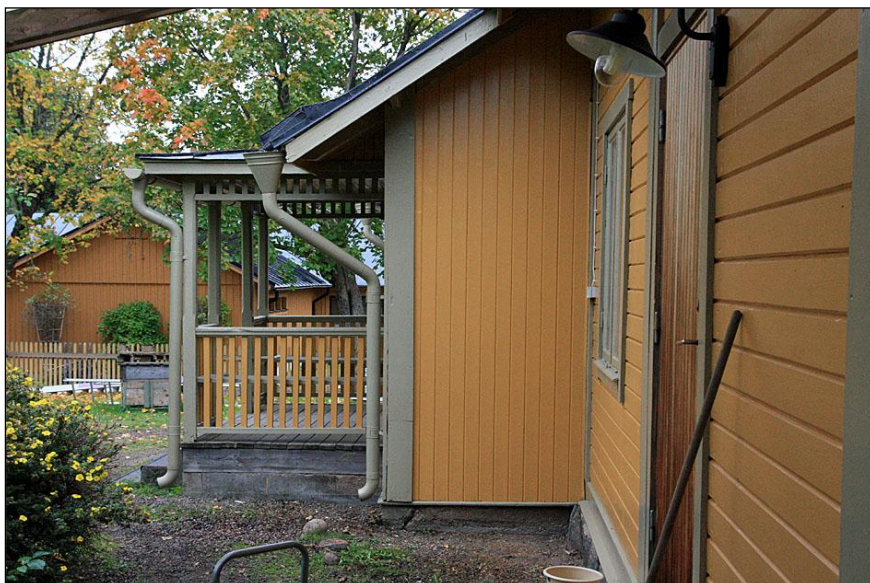
2011-05-05. Lagning av sockelvattnbrüda på västra fasaden.

2011-09-28. Komplettering av fogar.

2011-09-28. Veranda efter restaurering. Trappan har fått nya kantjärn till trappnosarna.

2011-09-28. Veranda samt söderfasad efter restaurering

*2011-09-28. Byggnaden
från sydväst efter restaure-
ring.*

By 031, förråd

2011-04-18. Byggnaden från nordväst innan restaurering.

Åtgärderna på byggnad 031 innefattade endast omläggning av taket. Det befintliga taket var utfört med enkla falsar och hakfalsar på linje. Plåtformatet var 60 x 120 cm. Läggnings tekniken och rostskadornas omfattning tyder på att plåttaket är lagt någonstans kring sekelskiftet 1900. Vid restaureringen revs det gamla plåttaket. Ny underlagspapp lades på den reparerade underbrädningen och därefter täcktes taket med ny plåt i samma format och läggnings teknik som det gamla taket, enkelfalsat och med hakfalsar på linje. Den nya plåten är förprimad och tillverkad av Ruuki i Finland. Plåten målades enligt Introtekniks system för fabriksprimad plåt: grundmålning med Serablock super, mellanstrykning med Isospeed och slutstrykning med Isotrol täckfärg svart.

Efter målning av taket upptäcktes blåsbildning. Blåsorna skrapades bort och ny målning utfördes.

2011-04-18. Västra takfallets norra del innan restaurering

2011-04-18. Östra
takfallets mellersta del
innan restaurering.

2011-06-29. Västra
takfallets norra del efter
nyläggning av plåt samt
målning.

2011-09-28. Byggnaden från nordväst efter avslutad restaurering.

By 34, sjukstuga

2011-04-18. Byggnaden från nordost innan restaurering.

Taket har lagts om. I samband med detta har nya stosar satts upp och vindskivorna har fått nya vattbleck. Skorstenen har putsats om och fått nytt krönbeslag. Underbeslaget kunde behållas. Hängrännor och stuprör har bytts. De nya stuprören har formpressade krökar istället för skarpskurna, falsade som de gamla stuprören.

2011-04-18. Östra fasaden innan restaurering

2011-06-29. Östra fasaden. Takpannorna har rengjorts, men beslut fattades om omläggning eftersom pannorna var i dåligt skick.

2011-09-28. Byggnaden från sydväst efter restaurering.

2011-09-28. Byggnaden från nordost efter restaurering. Takfallet har lagts om.

2011-09-28. Entré åt öster efter restaurering.

Kulturhistorisk bedömning av utförda arbeten

Arbetena har utförts i enlighet med godkända handlingar. Smärre avvikelser har skett efter samråd med antikvarisk medverkande och godkännande av beställaren.

Vid slutbesiktningen återstod mindre arbeten. Bland annat kommer kompletterande målning att utföras på kabelskydd, takskyddsfästen, ventilgaller, stosar, vindskiveplåt och stuprörsfästen.

Övriga handlingar med relevans för ärendet

- 2010-04-18 Fortifikationsverket: Protokoll från startmöte/byggmöte 1
- 2011-05-05 Fortifikationsverket: Protokoll från byggmöte 2
- 2011-05-26 Fortifikationsverket: Protokoll från byggmöte 3
- 2011-06-29 Fortifikationsverket: Protokoll från byggmöte 4
- 2011-08-16 Fortifikationsverket: Protokoll från byggmöte 5
- 2011-09-28 Fortifikationsverket: Utlåtande över slutbesiktning SB01